

זְכוֹר ה' מָה הָיָה לְנוּ, בחורבן בית המקדש, **הַבֵּיטָה וּרְאֵה אֶת חַרְפְּתֵנוּ** ¹ [נהנה ה'צמח צדק'² **מְבָאֵר אֶת פְּסוּקֵי הַמְּגִילָה** מגילת איכה, שלפי פשוטם הם קינה על החורבן והגלות **אֵיךְ שֶׁהֵם לְמַעַלְיוֹתָא** לעילוי ושבח, **וּבְאֹפֶן נִפְלְא,** כמו כן מביא גם כ"ק מו"ח אדמו"ר בדבור-הַמְתַּחֵּיל במאמר חסידות הפותח בפסוק זה **זְכוֹר ה' מָה הָיָה לְנוּ** ³ (שִׁפְתָּנוּ בְּאִידִישׁ כְּדֵי שְׂנִיעֵ עֵנָן זֶה כְּפֹל קֶצֶי תבֵּל, בְּמָקוֹם גְּשָׁמִי לקצה העולם מבחינת ריתוק המקום בגשמיות וגם, לְקֶצֶה הַעוֹלָם ברוחניות כָּל הַדְּרוֹגוֹת שֶׁבְּכֵנִי ויִשְׂרָאֵל, כולל גם הדרגות הנמוכות של יהודים שאינם יכולים להבין לשון הקודש ולמענם כתב הרבי הרי"צ את המאמר באידיש ובמאמר זה מביא הרבי הרי"צ את פירוש הבעל-שם-טוב ⁴ על פסוק זה] **זְכוֹר ה' מָה שֶׁנַּעֲשָׂה עַל-יְדֵי הַמַּ"ה שֶׁבִּנְשָׁמָה,** כאשר שם הוי"ו כתוב במילוי אותיות אל"ף, היינו יו"ד, ה"א, ואו", ה"א - הגימטריא של האותיות הללו היא מ"ה (45) ושם מ"ה (שבעולם האצילות) הוא המקור האלוקי לנשמות ישראל **הַבֵּיטָה וּרְאֵה אֵיךְ שֶׁהֵם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִתְחַרְפִּים** ומוסרים את נפשם (שהוא עֵנָן הַמְּסִירֵת-נַפְשָׁ) **בְּשָׁבִיל אַהֲבַת יִשְׂרָאֵל** וכן נאמר במאמר של הרבי הרי"צ (לפי המהדורה המתורגמת מאידיש ללשון הקודש): "בישיבה נרחבת מבאר הבעל שם טוב את טענתו שהאהבה האלוקית היא לעצם המהות של היהודי והיהדות... כל בני ישראל הם משם מ"ה אצילות, כמו שכתוב במאמר "פתח אליהו" ששם מ"ה 'איהו אורח אצילות... בישוב של יהודים פשוטים שהייתה להם מסירות נפש לפידיון שבויים מצד אהבת ישראל, אמר הבעל

שם טוב לתלמידיו - "זכור ה' מה היה לנו" - זכור ה' מה נהיה על-ידי ה"מ"ה" שנשמעה שלהם, "הביטה וגו'" - התבונן איך הם מחרפים את נפשם למען אהבת ישראל...".

וַיֵּשׁ לְהִבִּין אֶת הַשְּׂכִיחוֹת של תורת הבעל-שם-טוב האמורה לְכֻלְלוֹת הַעֵנָן מָה שְׁאֲנוּ רוֹצִים לוֹמַר כְּפִסְוִיק זֶה, דִּהְנֵה אָמְרוּ חֲכַמֵינוּ ז"ל ⁵ אַחְרוֹנִים שְׁלֹא נִתְּגַלָּה עוֹנָם לֹא נִתְּגַלָּה קֶצֶם, נאמר בגמרא שבימי בית ראשון בני ישראל חטאו בגלוי ולכן גם המועד לסוף גלות בכל, כעבור שבעים שנה, היה גלוי. ואילו 'אחרונים', בני ישראל שהיו בימי בית שני היו מסתירים את חטאם ולכן המועד של סוף הגלות הזו לא ידוע ויכִיּוֹן וְכִיּוֹן שֶׁכָּל עֵנָן הַגָּלוּת בחורבן בית שני הָיָה עַל-יְדֵי שֶׁהָיָה הַעֵנָן שֶׁל (שְׁנֵאת) חָנָם, לְכֵן אָנוּ אוֹמְרִים זְכוֹר ה' אֶת הַמַּ"ה שֶׁבִּנְשָׁמַתֵינוּ, שְׁזָהוּ עֵנָן וְנַחֲנוּ מָה ⁶ כפי שמשה ואהרן אמרו על עצמם בעת מחלוקת קורח - שְׁהוּא עֵנָן הַבֵּיטוּל של המציאות האישית, כְּמַבּוֹאֵר בְּלִקוּטֵי תוֹרַה ⁷, וְעַל-יְדֵי בֵיטוּל זֶה, של בחינת "מה" באנו לְאַחַדוֹת, וְעַד שֶׁהוּא בְּאֹפֶן שֶׁל חַרְפְּתֵנוּ, שִׁמְחָרְפִים אֶת נַפְשָׁם בְּשָׁבִיל אַהֲבַת יִשְׂרָאֵל, כִּתּוּרַת הַבַּעַל שֶׁם טוֹב הָאֲמוּרָה שְׁבִנֵי יִשְׂרָאֵל עוֹסְקִים בַּאֲהַבַת יִשְׂרָאֵל עַד כִּדֵי כַךְ שֶׁהֵם מַחְרִפִים אֶת נַפְשָׁם לְמַעַן הַזּוּלָּה וְעַל-יְדֵי-זֶה יוֹשְׁלַל עֵנָן הַגָּלוּת כי הגלות באה על שנאת חינם, ולכן שלילת הגלות היא על ידי אהבת חינם.

וְהֵנָּה עַל פְּסוּיק זֶה "זְכוֹר ה' מָה הָיָה לְנוּ" יֵשׁ בִּיאִוּר מְהַצְמַח צְדָק ⁸, **שְׁמֵבָאֵר כָּל עֵנָן עַל-פִּי פִּשְׁט רָמְזוּ דְרוֹשׁ וְסוּד, וְכֵן יֵשׁ עַל זֶה בִּיאוּרִים** שְׁמֵבָאֵר כָּל עֵנָן עַל-פִּי פִּשְׁט רָמְזוּ דְרוֹשׁ וְסוּד, וְכֵן יֵשׁ עַל זֶה בִּיאוּרִים מְרַבּוּתֵינוּ נִשְׂאֵי חַב"ד שֶׁבְּכָל הַדּוֹרוֹת, וּבִפְרָט

(1 איכה ה, א. 2) ברשימותיו על מגילת איכה. אוה"ת נ"ך (ח"ב) ע' אל"ד. וראה גם ד"ה ציון במשפט תפדה תשל"ד (סה"מ תשל"ד-תשל"ה ע' 189 ואילך). (3) סה"מ אידיש ע' ריא. (4) כתב שם טוב (הוצאת קה"ת) פו, ב. (5) יומא ט, ב. (6) בשלח טז, זח. (7) לקו"ת פינחס עו, ריש ע"ב. (8) אוה"ת נ"ך ח"ב ע' א'פ.

זכור ה' מה היה לנו

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 **בְּסֵפֶר הַמַּאֲמָרִים תר"ל**⁹ המכיל מאמרי חסידות מכ"ק אַדְמו"ר
2 **הַמְהַר"ש** בנו ומלא מקומו של ה'צמח צדק' (שְׁחֵבִיבוֹת מְיוֹחֶדֶת
3 לְזֶה לספר המאמרים תר"ל – בִּיּוֹן שְׁנַדְפָּס לְאַחַר־וְנָה, וּבְנֹדָא
4 שְׁפָל דְבָר הוּא בְּהַשְׁגָּחָה פְּרָטִית), שְׂיֵשׁ בּוּ מְאָמֵר עַל
5 הַפְּסוּק זְכוֹר ה' מָה הָיָה לָנוּ
6 גו', וּמֵבִיא עַל זֶה בְּאוֹתוֹ מֵאֵמֶר
7 מָה דְאִיתָא מוּבָא בְּזֵהר¹⁰
8 שְׂאֵמֵר גַּם בְּן בִּלְשׁוֹן דּוּמָה לַפְּסוּק
9 זֶה "זְכוֹר ה' מָה הָיָה לָנוּ" נֵאמֵר בַּפְּסוּק
10 אַחַר זְכָר נָא מָה יַעֲזֵ בְלָק מְלֹךְ
11 מוֹאֵב וּמָה עָנָה אוֹתוֹ בְּלָעַם
12 בֶּן בְּעוֹר¹¹, וְכֵן כְּתִיב¹² גַּם
13 בַּפְּסוּק נוֹסֵף מְצִינּוּ אֶת הַלְשׁוֹן "זְכוֹר"
14 וְזְכוֹר אֶת בּוֹרְאֵךְ בִּימֵי
15 בְּחַרוּתֶיךָ, דְּהַפִּירוּשׁ הַפְּשוּט
16 בַּפְּסוּק זֶה הוּא שְׂיַעֲשֶׂה הָאֵדָם
17 תְּשׁוּבָה וַיִּתְקַן עֲצָמוֹ, בִּימֵי
18 בְּחַרוּתֶיךָ שְׂאֵז הוּא תוֹקֵף הַחַיּוֹת, אָמְנָם הַפִּירוּשׁ
19 הוּא תוֹקֵף הַחַיּוֹת וַיִּשׁוּר
20 לְתַשׁוּבָה בְּשֵׁנוֹת הַבְּחָרוֹת עַל תְּשׁוּבָה
21 בִּימֵי הַזְּקֵנָה כִּאֲשֶׁר תְּאוֹת חִלְשׁוֹת
22 יוֹתֵר, אָמְנָם הַפִּירוּשׁ הַעֵקָרִי
23 הוּא דִּימֵי בְּחַרוּתֶיךָ קָאֵי עַל
24 בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שְׁנֹקְרָא בֵּית
25 הַבְּחִירָה¹³, וְעַל זֶה אָמֵר
26 הַפְּסוּק זְכוֹר יְמֵי בְּחַרוּתֶיךָ,
27 שְׂהִיא בְּקִשָּׁה שְׂיִזְכָּר הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ
28 הוּא אֶת בֵּית הַבְּחִירָה בְּשַׁעַה
29 שְׂעַמֵּד עַל תִּילוֹ. וְטַעַם
30 הַזְּכִירָה הוּא כְּמוֹ שְׂכַתְב
31 הַצְּמַח צְדָק' בְּשֵׁם הַרְמ"ז¹⁴,
32 הַמְקוּבֵל רַבִּי מֹשֶׁה זְכוֹת שְׂעַל-יְדֵי
33 הַזְּכִירָה מִמְּשִׁיכִים מַגְלִים
34 וּמוֹרִידִים מִלְמַעְלָה לַמַּטֵּה
35 הַהַשְׁפָּעוֹת הַהַמְשָׁכוֹת
36 וְהַעֲנִינִים הָאֱלוּקִיִּים הַרוּחָנִיִּים,
37 וְכְמוֹ בְּזִכְרָה דִּיצִיאַת מְצָרִים,
38 נַעֲצִינּוּ לִזְכוֹר אוֹתָה תְּמִיד שְׂעַל-
39 יְדֵי-זֶה מְכַנְיַעִים אֶת קְלִיפַת
40 פְּרִיעָה שְׂהִיא מְנַגֵּת לַקְּדוּשָׁה וּמְכַסֵּה
41 עֲלֶיהָ כְּמוֹ שְׂקִלְפָה מְכַסֵּה עַל הַפִּיר

1 מְרַבּוֹתֵינוּ שְׂבָכֵל הַדּוֹרוֹת, וּבַפְּרָט בְּסֵפֶר
2 הַמַּאֲמָרִים תר"ל⁹ מִכ"ק אַדְמו"ר הַמְהַר"ש
3 (שְׁחֵבִיבוֹת מְיוֹחֶדֶת לְזֶה – בִּיּוֹן שְׁנַדְפָּס
4 לְאַחַר־וְנָה, וּבְנֹדָא שְׁפָל דְבָר הוּא בְּהַשְׁגָּחָה
5 פְּרָטִית), שְׂיֵשׁ בּוּ מְאָמֵר עַל הַפְּסוּק זְכוֹר ה' מָה
6 הָיָה לָנוּ גו', וּמֵבִיא עַל זֶה מָה דְאִיתָא בְּזֵהר¹⁰
7 שְׂאֵמֵר גַּם בְּן זְכָר נָא מָה יַעֲזֵ בְלָק מְלֹךְ מוֹאֵב
8 וּמָה עָנָה אוֹתוֹ בְּלָעַם בֶּן בְּעוֹר¹¹, וְכֵן כְּתִיב¹²
9 וְזְכוֹר אֶת בּוֹרְאֵךְ בִּימֵי בְּחַרוּתֶיךָ, דְּהַפִּירוּשׁ
10 הַפְּשוּט הוּא שְׂיַעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה וַיִּתְקַן עֲצָמוֹ, בִּימֵי
11 בְּחַרוּתֶיךָ שְׂאֵז הוּא תוֹקֵף הַחַיּוֹת, אָמְנָם הַפִּירוּשׁ
12 הַעֵיקָרִי הוּא דִּימֵי בְּחַרוּתֶיךָ קָאֵי עַל בֵּית
13 הַמִּקְדָּשׁ שְׁנֹקְרָא בֵּית הַבְּחִירָה¹³, וְעַל זֶה אָמֵר
14 זְכוֹר יְמֵי בְּחַרוּתֶיךָ, שְׂיִזְכָּר אֶת בֵּית הַבְּחִירָה
15 בְּשַׁעַה שְׂעַמֵּד עַל תִּילוֹ. וְטַעַם הַזְּכִירָה הוּא כְּמוֹ
16 שְׂכַתְב הַצְּמַח צְדָק' בְּשֵׁם הַרְמ"ז¹⁴, שְׂעַל-יְדֵי
17 הַזְּכִירָה מִמְּשִׁיכִים הַהַשְׁפָּעוֹת הַהַמְשָׁכוֹת
18 וְהַעֲנִינִים, וְכְמוֹ בְּזִכְרָה דִּיצִיאַת מְצָרִים, שְׂעַל-
19 יְדֵי-זֶה מְכַנְיַעִים אֶת קְלִיפַת פְּרִיעָה, וְעַל-דֵּרָךְ-זֶה
20 עַל-יְדֵי הַזְּכִירָה דִּימֵי בְּחַרוּתֶיךָ שְׂהוּא עֲנִין בֵּית
21 הַבְּחִירָה, פּוֹעֲלִים שְׂיוֹשְׁלָל עֲנִין הַגְּלוּת, וּבַפְּרָט
22 שְׂכָאן צָנָה הַקְּב"ה שְׂיִהְיֶה זְכָרוֹן זֶה, הַרִי שְׂזָה
23 פּוֹעֵל לְפִי אוֹפֵן שְׂל לְמַעְלָה, עַד שְׂשׁוּלָל לְגַמְרֵי
24 אֶת עֲנִין הַגְּלוּת, עַד שְׂלֵא יְהִיו צָרִיכִים לְבַקֵּשׁ
25 מְלַמְטָה זְכוֹר ה' גו'. וְזֵהוּ גַם מָה שְׂאֹמְרִים זְכוֹר
26 ה' מָה הָיָה לָנוּ גו' לְפִי פִירוּשׁ הַבְּעַל-שֵׁם-טוֹב,
27 דְּעַל-יְדֵי הַזְּכִירָה כּו' כְּנ"ל, פּוֹעֲלִים אֶת עֲנִין
28 הַגְּאוּלָּה.
29 וְהֵנָּה כְּדֵי שְׂיִהְיֶה בִירוֹר הַנִּיצוּצוֹת, לְכֵן הִיָּתָה
30 צָרִיכָה לְהִיּוֹת יְרִידַת הַגְּלוּת,
31 גּוּלָּה לְבַרְבְּרִיא וְאַחַד מִכֵּם גּוּלָּה לְסַרְמְטָא

(9) סה"מ תר"ל ע' רכח. וראה גם ד"ה זכור ה' דש"פ דברים תרל"ג. מקומות שבהערה 33. 10) ר"פ בחוקותי (ק"ב, א).
(11) מיכה ו, ה. 12) קהלת יב, א. 13) ראה לקו"ש חכ"ד ע' 83. וש"נ. 14) לזהר שם.

שבת פרשת דברים, וא"ו מנחם-אב, שבת חזון, ה'תשל"ג

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 ש'צפלו' בארצות שונות וְהָיִיתָ שֶׁהַתּוֹרָה הִיא תּוֹרַת חֶסֶד, הָרִי כָּל
 2 עֲנִינֵיהָ חֶסֶד¹⁶, וְעַל כֵּן צָרִיף לֹמַר שְׂרִידָה זוֹ שְׁהִיא עַל פִּי
 3 הַתּוֹרָה וְהַבִּירוֹר' שֶׁל הָעוֹלָם הוּא עַל-פִּי הוֹרָאת הַתּוֹרָה אִיךְ לְהַתִּיחֵס לְכָל
 4 דָּבָר גִּשְׁמִי בְּעוֹלָם כִּמְהָ מוֹתָר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ וְאִיךְ, וּבִמְהָ אִסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ וְצָרִיךְ
 5 לְדַחֲוֹת, וְכֵל זֶה הוּא חֶסֶד וְנוֹעַד לְטוֹבָה
 6 וְלִכְּוֹן בְּהַכְרַח לֹמַר שֶׁהִירִידָה וְהַנְּפִילָה, 1
 7 הַזְּמִנִּית, שֶׁל נִיצוּצוֹת הַקְּדוּשָׁה הִיא 2
 8 צוֹרֶף עֲלֶיהָ הֵינּוּ מִטְרַתָּה הַסּוֹפִית 3
 9 הִיא הַעֲלִייה שֶׁתְּכַוֵּן בְּעַקְבוֹתֶיהָ 4
 10 שְׂאֵל־חֲרִי-זֶה בְּאוֹפֵן נִעְלָה 5
 11 יוֹתֵר שֶׁלֹּאֲחֵר הַבִּירוֹר' הָעוֹלָם יִתְעַלָּה 6
 12 לְמַצֵּב נִעְלָה יוֹתֵר מִכִּפִּי שְׁהִיא לִפְנֵי 7
 13 הִירִידָה וְהַנְּפִילָה' שֶׁל הַנִּיצוּצוֹת 8
 14 (בְּדוּמָה לְמַבּוּאֵר לְגַבִּי יִרִידַת הַנִּשְׁמָה 9
 15 מִהַעוֹלָמוֹת הָעֲלִיוֹנִים לְהַתְּלַבֵּשׁ בְּגוֹף 10
 16 גִּשְׁמִי וּבִנְפֵשׁ בְּהַמִּית וְלַחִיּוֹת בְּעוֹלָם 11
 17 הַזֶּה הַגִּשְׁמִי שְׁהִיא אִכְּן יִרִידָה גְּדוּלָה 12
 18 מֵאֵד אֲבָל מִטְרַתָּה הִיא לְהַבִּיא לְעֲלִיָּה 13
 19 גְּדוּלָה, מֵעַל וּמַעְבֵּר לְמַצֵּבָה שֶׁל 14
 20 הַנִּשְׁמָה לִפְנֵי הִירִידָה.
 21 וְזֶהוּ שְׂמִבְּיָא שָׁם¹⁷ בְּמַאֲמַר שֶׁל 22
 22 הַרְבִּי הַרִּי"צ הַנוֹכַח לְעִיל פִּירוּשׁ ב' 23
 23 בְּשֵׁם הַבְּעַל-שֵׁם-טוֹב בְּפִסּוּק 24
 24 זֶה דְּזָכוֹר ה' גו', זְכוֹר ה' מָה 25
 25 שְׁנַעֲשֶׂה לְהַמ"ה שְׁבַהֲנִשְׁמָה, 26
 26 הַבִּיטָה וְרָאָה אִיךְ שְׁהַמ"ה 27
 27 שְׁבַהֲנִשְׁמָה עֲנִיךְ הַבִּיטוֹל הִיא 28
 28 בְּאוֹפֵן שֶׁל חֲרָפָה בּוֹשָׁה, הֵינּוּ 29
 29 שֶׁהַבִּיטוֹל אֵינְנוּ בְּמַצֵּב רְצוּי שְׂזָהוּ 30
 30 עֲנִיךְ רְאוּמָה¹⁸ (רְאוּ מ"ה¹⁹) 31
 31 רְאוּ וְהַבִּיטוֹ עַל הַבִּיטוֹל), שְׂבַרְצוֹנוּ 32
 32 לְהִרְאֹת כִּלְפֵי חוּץ אֵת הַבְּטוּל שָׁבוּ, וּבְמִקּוֹם לְהִיּוֹת כְּטַל וּשְׁפַל הוּא 33
 33 מִתְּגַאֵה וּמִפְגִּין אֶת מַעְלוֹתָיו כִּלְפֵי חוּץ, כְּמַבּוּאֵר בְּחִסְדֵיּוֹת (עַל הַפִּסּוּק 34
 34 "וּפְלַגְשׁוּ וּשְׁמָה רְאוּמָה) שִׁישׁ דְּרָגוֹת שׁוֹנוֹת בְּבִיטוֹל (בַּחֲנִינָת "מָה") וְגַם 35
 35 "רְאוּמָה" הוּא מַצֵּב שֶׁל בִּיטוֹל (שֵׁם) לֹא כֵּן לֹא הִיא נִקְרָא "מָה" אֲלֵא 36
 36 שֶׁבְּרַצְנוֹ שִׁירָאוּ אֶת הַבִּיטוֹל שְׁלוֹ, "רְאוּמָה", וְגַם הַתּוֹרָה וּמִצְוֹת 37
 37 שְׁעוֹשָׂה, הָרִי זֶה כְּדִי שְׂאֵל־חֲרִיִּים יִדְעוּ מָזָה וַיִּכְבְּדוּ אוֹתוֹ וְכַךְ 38
 38 הִיִּישׁוֹת הַעֲצָמִית שְׁלוֹ תִגְדַּל (וְזֶה לְשׁוֹן הַרְבִּי הַרִּי"צ בְּמַאֲמָרוֹ, כְּמַהֲדוּרָה 39
 39 הַמְּתוֹרְגָמַת מֵאִידִישׁ לְלִשׁוֹן הַקְּדוּשׁ: "בְּהִיּוֹת הַבְּעַל-שֵׁם-טוֹב כְּמִסִּיבָה שֶׁל 40
 40 גְּאוּנִים גְּדוּלִים שֶׁהַתְּפַלְפּלוּ הַרְבֵּה בְּאִמְרֵת חִידוּשׁ תּוֹרָה, וְהַבְּעַל-שֵׁם-טוֹב רָאָה

וְאֵף שְׂמִבְּוֹאֵר בְּתוֹרַת הַחִסְדֵיּוֹת
 שְׂרִאוּמָה' הִיא בַּחֲנִינָה וּמְדִרְגָה
 בְּעוֹלָם הָאֲצִילוֹת וְכִיּוֹן שְׁהוּא
 עוֹלָם עֲלִיּוֹן וְהוּא "אֲלוּקוֹת מִמֶּשׁ" אִיךְ
 אִפְשֵׁר לֹמַר עֲלֵיו שֶׁהַבִּיטוֹל הוּא
 בְּדִרְגָה כְּזוֹ שֶׁהַמְּבַטְטֵל רוֹצֵה שִׁירָאוּ אֶת
 הַבִּיטוֹל? - הָרִי זֶהוּ קְלִיפָה
 דְּאֲצִילוֹת, וְהַקְּלִיפָה הִיא יְשׁוּת,
 הַיִּסְף הַבִּיטוֹל, וְזֶהוּ שְׂאוּמָר הַפִּסּוּק
 זְכוֹר ה' מָה הָיָה לָנוּ, בְּלִשׁוֹן צַעַר
 וְקִינָה דְּהֵינּוּ בַּחֲנִינָת מ"ה
 דְּלְעוֹמֵת-זֶה' בַּחֲנִינָת רְאוּמָה.
 וְאֵף שְׂרִוְצִים לְפַעוֹל עַל-יְדֵי
 אֲמִירָה זוֹ שְׂרִוְצִיאָנוּ הַקֶּב"ה
 מְהַגְּלוֹת, כִּפִּי שְׁמוּבֵן מִהַפִּירוּשִׁים
 הַקְּדוּמִים בְּפִסּוּק שְׁבַעֲצֵם זֶהוּ בְּקִשָּׁה
 וְתַחֲנִינָה שֶׁ' יוֹצִיא אוֹתָנוּ מִהַגְּלוֹת
 וְאִם כֵּן לְמָה אוֹמְרִים עֲנִיךְ זֶה
 כָּאֵן - שְׁהוּא עֲנִיךְ שֶׁל חֶסֶד
 לְכַאוּרָה וְתַמּוּרַת זֹאת הִיא עֲדִיף
 לְהַדְרִישׁ שְׁבַח וּמַעֲלָה בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל
 שְׁבַחֲוֹת זֶה יִצְאוּ מִהַגְּלוֹת?
 הֵנָּה בְּזָה כִּכֵּן שְׁמִזְכִּירִים כָּאֵן
 שֶׁהַבִּיטוֹל הוּא לֹא בְּמַצֵּב הַנִּעְלָה שֶׁל
 בִּיטוֹל מוֹחֲלֵט אֲלֵא בְּאוֹפֵן שֶׁל "דָּרִי-
 מָה" בְּאִים מִתְּכּוֹנִים לֹמַר
 שְׂבַאוּפֵן זֶה הַתְּקִין הַקֶּב"ה
 אֵת הָעוֹלָם שִׁישְׁנֵם דְּבָרִים לֹא מוֹשְׁלָמִים וְלֹא נַעֲלִים לְגַמְרִי וַיִּשׁ לְתַקֵּן אוֹתָם
 וְלְהַעֲלוֹת אוֹתָם וְעַל הָאֵדָם לְהַתְּעַלּוֹת מְדִרְגָה לְדִרְגָה, וְכְּמַבּוּאֵר בְּגִמְרָא²⁰
 לְעוֹלָם יִלְמַד אָדָם תּוֹרָה (אוֹ כְּהִלְשׁוֹן בְּמִקּוֹם אַחֲרָי²¹ לְעוֹלָם
 יַעֲסוּק אָדָם בְּתוֹרָה וּמִצְוֹת) אֲפִילוֹ שְׁלֹא לְשִׁמָּה, אֲפִילוֹ אִם
 הוּא לֹא עוֹשֶׂה זֹאת אִךְ וּרְק כְּדִי לְעִשׂוֹת אֶת רְצוֹן ה' אֲלֵא יֵשׁ לוֹ גַּם כּוֹנוֹת
 אַחֲרוֹת כְּמוֹ מַחֲשָׁבוֹת עַל תּוֹעֵלַת אִישִׁית מְסוּיִמַת, שְׂמַתוֹף שְׁלֹא לְשִׁמָּה
 כָּאֵ בּוֹדָאֵי יִתְעַלָּה לְמַצֵּב יוֹתֵר נַעֲלָה וּבִסּוּפוֹ שֶׁל דְּבַר יִלְמַד תּוֹרָה וַיִּקְיִים
 מִצְוֹת לְשִׁמָּה, הָרִי שְׂכָן הַטְּבִיעַ הַקֶּב"ה בְּטַבְּעַ הָעוֹלָם
 וּבְתַכּוֹנוֹת הַנֶּפֶשׁ שֶׁל הָאָדָם שֶׁהַתְּחַלַּת הַלִּימוּד הוּא בְּאוֹפֵן שְׁלֹא

15) שהש"ר פ"ב, ח. 16) תניא ספ"ה. 17) סה"מ אידיש שם, בהמשך לפי' הא' שהוא כדברי הצי"צ. 18) וירא כב, כד. 19) ראה לקו"ת בהר מג, א. תזריע כג, ד. מאמרי אדמו"ר האמצעי דברים ח"א ע' ח. 20) ירושלמי חגיגה פ"א ה"ז. ושם: למד תורה שלא לשמה שמתוך שלא לשמה אתה בא לשמה. 21) פסחים נ, ב. וש"נ. רמב"ם הל' ת"ת פ"ג ה"ה. הל' תשובה פ"י ה"ה. תשובה י"ד סרמ"ו ס"כ. הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד ס"ג.

זכור ה' מה היה לנו

ביאור בדרך אפשר

1 לְשִׁמָּה, וְכֵן מְבוֹאֵר בְּרַמְבַּ"ם סוֹף הַלְכוֹת תְּשׁוּבָה²² שְׂיֵישׁ
 2 פְּמָה דְרָגוֹת בְּיִשְׂרָאֵל כְּמוֹ לְמַשֵּׁל יְלָדִים קִטְנִים שֶׁבְּהֶם צָרִיף
 3 לְהִיּוֹת הַלִּימוּד שֶׁלֹּא לְשִׁמָּה, הֲרֵי שֶׁגַּם לְכַתְּחֵלָה וְלֹא רַק בְּגַלְל
 4 יְרִידָה מִהַמְצַב הַרְצוּי אֲלֵא זֶה הַסֵּדֵר הַקְּבוּעַ הַרְאוּי צָרִיף לְהִיּוֹת אֲצֻלָּם
 5 הַלִּימוּד שֶׁלֹּא לְשִׁמָּה, וְעַד
 6 לְמָה שְׂבִיאוֹר כ"ק אֲדַמּוּ"ר
 7 הִזְקֵן²³ לְגַבֵּי הַבַּל פִּיהֶן שֶׁל
 8 תִּינוּקוֹת שֶׁל בֵּית רַבֵּן, בַּעַת
 9 שְׁלוּמֵי־תוֹרָה שֶׁהוּא הַבַּל שְׂאִין
 10 בּוֹ חֲטָא²⁴, דְּסָלִיק לְעֵילָא
 11 שְׁהוּא עוֹלָה לְמַעְלָה אִף אִם הוּא
 12 שֶׁלֹּא לְשִׁמָּה מְמַשׁ, בַּהַחֲלֵט לֹא
 13 מִתּוֹךְ כּוּוֹנָה לְעִשׂוֹת אֶת רִצּוֹן ה' אֲלֵא
 14 רַק מִיִּרְאַת מַפְחַר הַרְצוּעָה
 15 שְׂבִיד הַסּוֹפֵר הַמּוֹרָה הַמְלַמֵּד אֶת
 16 הַתִּינוּקוֹת, וְעוֹלָה הַלִּימוּד שֶׁל הַיְלָדִים
 17 הַקִּטְנִים שְׁלוּמֵי־מַחֲשֵׁשׁ שֶׁאִם לֹא
 18 יִלְמְדוּ הַמּוֹרָה יִכֶּה אוֹתָם בְּרִצּוּעָה, הִרִי
 19 אִף שֶׁלְכַאוּרָה זֶה סִיבָה שֶׁל תּוֹעֵלַת
 20 אִישִׁית בְּלַבַּד וְהַלִּימוּד הוּא כָּלֵל לֹא
 21 לְשִׁמָּה, כָּלֵל זֹאת הַבַּל פִּיהֶם שֶׁל
 22 הַיְלָדִים הַקִּטְנִים הִלְלוּ עוֹלָה לְמַעְלָה
 23 (לֹא רַק עַד עוֹלָם הַעֲשִׂיָה
 24 הַחֲמִרִי, עוֹלָם הַעֲשִׂיָה
 25 הַגְּשָׁמִי, וְאִפְּלוּ לֹא רַק עַד עוֹלָם
 26 הַעֲשִׂיָה הַרוּחָנִי, פִּי־אִם
 27 שֶׁהַמְּלֹאכִים מַעֲלִים הַהַבַּל
 28 שֶׁל תִּינוּקוֹת שֶׁל בֵּית רַבֵּן) עַד
 29 עוֹלָם הָאֲצִילוֹת.
 30 וְזֶהוּ שְׂאוּמֵר הַקְּב"ה אֲשֶׁר
 31 הִרְעוּתִי²⁵ שֶׁהַקְּב"ה מִתְּחַרֵּט,
 32 כְּבִיכּוֹל, עַל בְּרִיאַת יֵצֵר הָרַע כּוֹי²⁶,
 33 הִרִי שֶׁהַעוֹבְדָה שֶׁאִדָּם נִדְרַשׁ לְהַתְמוּד
 34 עִם הַיֵּצֵר הָרַע, וּבִשְׁלֵב רֵאשׁוֹן עֵלְיוֹ
 35 לְלַמּוֹד תּוֹרָה וְלַעֲסוֹק בְּקִיּוּם הַמִּצְוֹת
 36 "שֶׁלֹּא לְשִׁמָּה" הִיא מַצַּב 'תְּקִין' וְכֵן
 37 בְּרֵא הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֶת הָעוֹלָם וְאֵת
 38 הָאָדָם דְּכָל זֶה הוּא לְהַעֲלוֹת גַּם דְּרָגָה הַכִּי תַחְתּוֹנָה וְלִכְן אִין
 39 לְהַתְּפַלֵּא מְדוּעַ בְּבִקְשָׁה עַל הַגְּאוּלָּה מְזַכְּרִים גַּם מַצַּב בְּלַתִּי רִצּוֹי בְּמַעֲמָדָם
 40 וּמַצַּבָּם שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וְזֶהוּ שְׂאוּמֵרִים זְכוֹר ה' מָה הָיָה לָנוּ גוֹ',
 41 שֶׁפֶן הַטְּבִיעַ הַקְּב"ה בְּטַבְעַת הָעוֹלָם כּוֹי, וְלִכְן לְאִמִּיתוֹ שֶׁל דָּבָר

ביאור בדרך אפשר

42 אִין זֶה עֲנִין שֶׁל חֲסָרוֹן וְהַדָּבָר לֹא יִכּוֹל לְהִיּוֹת סִיבָה לְעִיּוּב הַגְּאוּלָּה
 43 אֲלֵא לְהִיפֵךְ, מִהוּוֹה חֶלֶק מִהַבְּקָשָׁה לְגְאוּלָּה.
 44 וּמוֹסִיף וְאוֹמֵר יִתִּירָה מְזוּן, אֲשֶׁר לֹא זֶה בְּלַבַּד שֶׁהָאִמִּירָה "זְכוֹר ה' מָה הָיָה לָנוּ"
 45 בְּמִבּוֹן זֶה שֶׁה"מָה", הַבִּיטוּל, אִינוּ מוֹשֵׁלִם (אֲלֵא בְּכַחֲנוּת "אֵר-רָמָה"), בַּעֲצֵם
 46 אִין הַכוּוֹנָה לְחֲסָרוֹן (כִּי כֵךְ טַבַּע
 47 הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּאִדָּם וּבְבִרְיָה
 48 שֶׁהַתַּחֲלָה הִיא "שֶׁלֹּא לְשִׁמָּה"), אֲלֵא
 49 יִתִּירָה מְזוּן, גַּם לְפִי פִירוּשׁ נוֹסֵף ב"מָה
 50 הִיא לָנוּ" שֶׁלְכַאוּרָה בּוּדְאִי מִתִּיחַס
 51 לְדִרְגָה נְמוּכָה בְּמַצַּב הַרוּחָנִי שֶׁל הָאָדָם,
 52 הֵנָּה גַּם לְפִי פִירוּשׁ זֶה, בַּעֲצֵם הַפְּסוּק
 53 לֹא מוֹדִישׁ חֲסָרוֹן וְאִין זֶה סִתִּירָה
 54 לְבִקְשָׁה עַל הַגְּאוּלָּה, כִּפִּי שֶׁהוֹלֵךְ
 55 וּמִבְּאֵר:
 56 וְעַד שֶׁגַּם לְהַפִּירוּשׁ זְכוֹר ה'
 57 מָה שֶׁנִּצְעָשָׂה לְהַמ"ה
 58 שְׂבִנְשִׁמְתִּינוּ, וְלְפִי פִירוּשׁ זֶה
 59 ה"מָה" שֶׁבִּנְשִׁמָּה נִפְגַּם עַל יְדֵי חֲטָאִים,
 60 חֲסוּשׁוֹם, דְּאִיזְהוּ שׁוּטָה
 61 הַמְּאָבֵד מָה שְׁנוֹתָנִים לוֹ,
 62 חֲכַמֵּינוּ וְלֹא אִמְרוּ הַמְּאָבֵד אֶת שְׁנוֹתָנִים
 63 לוֹ נִקְרָא שׁוּטָה, וְלְפִי פִירוּשׁ הַחֲסִידִי
 64 הַכוּוֹנָה הִיא שְׁכַאשֵׁר אָדָם חוּטָא, חֲסֵ-
 65 וְשְׁלוּם, הִרִי הוּא "מְאָבֵד" אֶת בְּחִינַת
 66 "מָה" שֶׁבִּנְפִישׁוֹ, וְזֶה יְרִידָה גְּדוּלָה בְּיוֹתֵר
 67 וּפִירָשׁ עַל עֲנִין זֶה שֶׁל אִיבּוּד
 68 ה"מָה" שֶׁבִּנְפִישׁ הַרְבֵּ הַמְּגִיד²⁷
 69 מִמַּעֲזוּרִישׁ (שֶׁהַשְּׁנָה תְּשַׁלֵּג הִיא
 70 שְׁנַת הַמְּאִתִּים לְהַסְתַּלְקוּתוֹ)
 71 כִּי עֵינֵיךְ הַמַּעֲלָה וְהַחֲשִׁיבוֹת שֶׁל
 72 הָאָדָם הוּא הַצֵּלָם דְּמוּת אָדָם
 73 שְׂבוּ, כִּי הָאָדָם נִבְרָא "בְּצֵלֵם
 74 אֱלוֹקִים" וְכִמּוֹ שֶׁכְּתוּב בְּזֶהר²⁸
 75 כְּשִׁחִיָה דוֹרְסַת אֶת הָאָדָם,
 76 פְּוֹדָאִי נְדָמָה לוֹ הָאָדָם לְחִיָה
 77 כְּבַהֲמָה וְהִלְךְ מִמְּנֵי דְמוּת
 78 אָדָם מִחֲמַת הַעֲבִירוֹת
 79 שְׁעָשָׂה, וְאִם הַצֵּלֵם וְדְמוּת אָדָם שְׂבוּ לֹא הִיָּה נִפְגַּם הַחִיָּה הַטּוֹרֶפֶת לֹא הִיָּתָה
 80 מַעֲזָה לְפָגוּעַ בּוֹ וְאָדָם גִּימְטְרִיא מ"ה נִמְצָא שְׁעִנִּין ה"מָה" שֶׁבִּנְפִישׁ
 81 נִוָּגַע לְעַצֵּם מִהוּוֹתוֹ שֶׁל הָאָדָם בְּתוֹרָה כְּזוֹה (הֲרֵי שְׂאִין זֶה רַק בְּתוֹרָה
 82 סְגוּלָה, שֶׁאִם הָאָדָם יִשְׁמֵר מַחֲטָא, יִזְכֶּה לְהִנְצֵל מִחַיָּה טּוֹרֶפֶת אֲלֵא שֶׁפֶן

(22 שם. 23) קונטרס אחרון ד"ה להבין מ"ש בשער היחודים (קנה, א). (24) שבת קיט, ב. (25) מיכה ד, ו. (26) סוכה נב, ב. ירושלמי תענית פ"ג סה"ד. נתבאר בלקו"ש חכ"ד ע' 167 ואילך. (27) לקוטי אמרים להה"מ סימן כב. אור תורה להה"מ קג, א. הובא באוה"ת ויחי שצ, סע"א ואילך. (28) ראה זהר ח"א יג, ב. קצא, רע"א. וראה שבת קנא, ב.

שבת פרשת דברים, וא"ו מנחם-אב, שבת חזון, ה'תשל"ג

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 הוא על-פי הטבע, שהטבעי הקדוש-בורך-הוא בעולם בכך שעשה את
 2 האדם בדמות וצלם מיוחד, דמות אדם בצלם אלוקים שפאָשר חסר
 3 המ"ה שפָּנְשָׁמְתוּ והוא מאבד את עניינו להיות בצלם ודמות אדם הָרִי
 4 הוא פְּכֵהָמָה, ויכולה החֵהָה לְשִׁלוֹט בו). וְזֶהוּ פִּירוּשׁ²⁹
 5 אֵיזָהוּ שׁוֹטָה הַמְאָבֵד מ"ה
 6 שְׁנוֹתָנִים לוי³⁰, לפי פנימיות
 7 הדברים רוֹצֵה-לוֹמֵר שהחוטא
 8 מאבד את צֶלֶם אָדָם גִּימְטְרִיָּא
 9 מ"ה (בְּחִינַת וְנַחְנוּ מ"ה,
 10 שְׁהוּא עֲנִיָן הַפִּיטוּל של הישות
 11 והמציאות העצמית, וכשהאדם אינו
 12 בביטול אלא ביישות וגאווה, זו פגיעה
 13 בעצם המהות שלו), שְׁנוֹתָנִים לוֹ
 14 מְהֵעוֹלָמוֹת הָעֲלִיּוֹנִים, וְנִקְרָא
 15 שׁוֹטָה מי שמאבד את ה"מה",
 16 הביטול שקיים בנפשו וניתן לו
 17 מלמעלה, נקרא "שוטה" פִּי אָבֵד
 18 זֶה מִחֻמַּת שְׁטוּת, פִּי אֵין אָדָם
 19 עוֹבֵר עֲבִירָה אֶל־אִם-כֵּן
 20 נִכְנַס בו רוח שטות כו'³¹ (מאמר
 21 זה "אין אדם עובר עבירה אלא אם כן
 22 נכנס בו רוח שטות" נאמר על-ידי
 23 חכמינו ז"ל על הפסוק האמור לגבי
 24 אשה סוטה "איש איש כי תשטה
 25 אשתו" כהסבר מדוע נאמר על כך
 26 לשון "שטות" ולפי פנימיות הדברים
 27 הכונה היא דְּעַל־יָדֵי פִי תִשְׁטָה
 28 אֲשֶׁתוֹ³² נַעֲשֶׂה פִּירוּד בֵּין
 29 אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ, היינו פירוד בין
 30 האדם שנמשל לאשה והקדוש-בורך-
 31 הוא שנמשל לאיש וְהָרִי הוּא הָאָדָם
 32 שנכנסה בו רוח שטות וחטא מְאָבֵד
 33 אֶת הַמ"ה הביטול שפָּנְשָׁמְתוּ
 34 שמאחד אותו עם האלוקות).
 35 וַיֵּשׁ לוֹמֵר שֶׁהָרֵב הַמְגִיד
 36 רוֹצֵה לְרִיִּיק בְּמָה שְׁמִסִּים את
 37 ה'תורה' האמורה שהחוטא דומה
 38 לבהמה (וכאשר הצלם ודמות אדם קיימים בו לא ייתכן שחיה טרוף אותו,
 39 כאמור) שהאדם מצד טבעו תבור מי שנברא בצלם ודמות אדם לא שיך
 40 לחטא אֶל־אִם-כֵּן נִכְנַס כו', כלומר שנכנסה בו רוח שטות מבחון

לעצם מהותו דְּהֵינּוּ שְׁאֵין זֶה בְּאָדָם מִצַּד-עַצְמוֹ, אֶלֶּא שְׁזָה
 נִכְנַס בוֹ מִמְקוֹר חִיצוֹנִי.
 עוֹד פִּירוּשׁ מִכִּיָּא³³ הרבי מהר"ש בְּפִסּוֹק זֶה, שְׁזָהוּ פִּירוּשׁ
 הַפְּשׁוּט, זְכוּר ה' מָה הָיָה לָנוּ, הַבֵּיטָה וְרָאָה אֶת חֲרַפְתֵּינוּ,
 את הבושה שלנו שְׁהוּא עֲנִיָן
 וְחֲרַפַּת אֶלְמְנוּתֵיךָ³⁴, כשם
 שבמקום אחר מצבם של בני ישראל
 נמשל לאשה אלמנה שחשה עצמה
 מבווישת מכך שאין לה בעל שְׁעַכְשׁוּ
 בְּגָלוֹת נִקְרָאת כְּנִסְת יִשְׂרָאֵל
 בְּשֵׁם אֶלְמָנָה והולך ומבאר תחילה
 את משמעות המושג "אלמנה".
 דְּהֵנָּה מְבוֹאֵר בְּגִמְטְרִיָּא³⁵
 אֶלְמָנָה על שם מְנָה, דְּבַתּוּלָה
 שנישאת כְּתוּבָתָה שישלמו לה
 למקרה של גירושין או פטירת הבעל
 הוא מְאָתִים זה וְאֶלְמָנָה שנישאת
 מחדש כְּתוּבָתָה שלה היא מְנָה
 מאה זו, וְהֵנָּה לְכַאֲרָה יש לתמוה
 מדוע קראו את השם "אלמנה" על שם
 שכתובתה מנה והרי לְשׁוֹן אֶלְמָנָה
 הֵינּוּ בְּחִינַת 'אל מְנָה',
 שפירושו הַפֶּה מְמַנָּה ולמה אם כן
 היא נקראת על שם שכתובתה מנה?
 וּמְבָאֵר הרבי מהר"ש במאמרו שֵׁם
 עַל-פִּי המשמעות הפנימית של
 המספר מאה המובנת מתוך מָה
 שְׁכְּתוּב³⁶ וַיִּזְרַע יִצְחָק בְּאֶרֶץ
 הַיָּבֵשׁ וַיִּמְצָא בְּשֵׁנָה הֵיחָא
 מָאָה שְׁעָרִים, פי מאה שְׁהִמְאָה
 שְׁעָרִים לפי פנימיות הדברים הוּא
 נו"ן שְׁעָרֵי בֵּינָה, חמישים דרגות
 שונות בספירת הבינה העליונה (המושג
 נזכר בגמרא (ראש השנה כא, ב) ו
 ומבואר בהרחבה בקבלה וחסידות)
 ומספרם כאן הוא מאה כי הכוונה
 אֵיךְ שְׁהֵנוּ"ן שְׁעָרֵי בֵּינָה הֵם
 מְלֻמְטָה לְמַעְלָה מהדרגה התחתונה בסדר עולה אל הדרגה העליונה
 ומְלֻמְטָה לְמַטָּה, וכן להיפך וּבִסְפָד-הַכֹּל כיון שחמישים שערי הבינה
 נמנים פעמיים הֵם מָאָה שְׁעָרִים.

(29 לקו"ת במדבר צא, ג. דברים לג, א. וראה לקו"ש ח"א ע' 103. 30) חגיגה ד, א. 31) סוטה ג, א. 32) נשא ה, ב. 33) סה"מ תר"ל שם (ס"ע רלב ואילך). וראה גם ד"ה היתה כאלמנה תרל"ד (סה"מ תרל"ד ע' רפ). ד"ה איכה תרמ"ט (סה"מ תרמ"ט ע' תסט). ד"ה זכור ה' מה ה' לנו עטר"ת (סה"מ עטר"ת ע' תקסא). ד"ה אלה מסעי תשי"ג סה"מ תשי"א-תשי"ג ע' 447). 34) ישע"י נד, ד. 35) כתובות י, ב. וראה פרדס שעו ערכי הכינויים ערך אלמנה. 36) תולדות כו, יב.

זכור ה' מה היה לנו

ביאור בדרך אפשר

1 וְזֶהוּ מַה שֶּׁכְּתוּב³⁷ לֶךְ ה' הַגְּדוּלָה, לֶךְ הוּא בְּגִימְטְרִיאַ
2 נו"ן³⁸, (ל"מ"ד בגימטריא 30 וכ"ף בגימטריא 20) וְאַחַר־כֵּן בְּהַמְשַׁךְ
3 פסוק זה כְּתִיב פִּי כָל בְּשָׂמִים וּבְבָאֲרֵץ, כָּל גַּם בְּגִימְטְרִיאַ
4 נו"ן³⁸, כְּמוֹ "לך" והטעם לכך שהפסוק מזכיר פעמיים מילה שעולה
5 בגימטריא חמישים הוא פִּי לֶךְ הוּא
6 כפי שהחמישים שערי בינה הם בסדר
7 של מְלֻמְטָה לְמַעְלָה, וְכָל הוּא
8 כפי שהחמישים שערי בינה באים
9 בסדר של מְלֻמְטָה לְמַטָּה ולכן
10 יש מקום למנות את שני העיניים.
11 וַיֵּשׁ לְקָשֶׁר זֶה עִם פִּירוּשׁ
12 הָאֲרִיז"ל (שְׂאֵתְמוֹל עָרַב
13 שְׂבֶת־קוֹדֶשׁ שְׂבֶת חֲזוֹן ה'
14 מנחם־אב – הִיָּה יוֹם הַהִילּוּלָא
15 שְׁלוֹ) בְּלִקּוּטֵי תוֹרָה שְׁלוֹ,
16 עַל הַפְּסוּק³⁹ וַיִּתְעַבֵּר ה' בִּי
17 לְמַעַנְכֶם, שְׂקוֹדֶם שְׂחַטָּאוֹ
18 יִשְׂרָאֵל הִיָּה מֹשֶׁה בְּתַכְלִית
19 הַשְּׂלִימוֹת, וְהִיָּה מְשִׁיג שְׁעַר
20 הַנּוּ"ן שֶׁל נו"ן שְׁעָרֵי בִינָה,
21 וּכְשֶׁחַטָּאוֹ יִשְׂרָאֵל הִיָּה
22 וַתַּחֲסֶרְהוּ מְעַט מֵאֲלֻקִּים⁴⁰,
23 שְׂנַעְלֶם מִמֶּנּוּ הָא', הַשְּׁעַר
24 הַרְאִשׁוֹן הוּא הַשִּׁיג רַק מ"ט שְׁעִירִים
25 וּבִלְשׁוֹן הַגְּמָרָא: "חֲמִישִׁים שְׁעָרֵי בִינָה
26 נִבְרָאוּ בְעוֹלָם וְכוּלָם נִינְתּוּ לְמֹשֶׁה חֶסֶד
27 אַחַת, שְׂנַאמַר וַתַּחֲסֶרְהוּ מְעַט
28 מֵאֲלוּקִים" וּלְאַחֲרֵי־זֶה לְאַחַר
29 שְׂבַמְשַׁךְ כָּל יַמִּי לֹא זָכָה מֹשֶׁה רַבְּנוּ
30 לְשַׁעַר הַנּוּ"ן בְּיוֹם הַסְּתַלְקוּתוֹ -
31 הָרִי נֶאֱמַר וַיַּעַל מֹשֶׁה
32 מֵעַרְבוֹת מוֹאָב אֶל הַר נֹב -
33 וְאֵת הַמִּילָה "נֹבו" יֵשׁ לְפָרֵשׁ נו"ן
34 בּוֹ, שְׂנַכְנַס הַנּוּ"ן בְּשִׁמּוֹ
35 (מֹשֶׁה) וַנַּעֲשֶׂה מִ"מֹשֶׁה" לְלֹא נו"ן
36 נִשְׁמָה עִם נו"ן הַיִּינוּ שׁוֹכֵה לְכָל נו"ן
37 שְׁעָרֵי בִינָה. וְזֶהוּ גַּם מַה שֶּׁכְּתִב
38 הָרַב הַמַּגִּיד⁴¹ דְּמֹשֶׁה רַבִּינוּ
39 עָלְיוֹ-הַשְּׁלוֹם הַשִּׁיג בְּחִיּוֹ
40 מ"ט שְׁעָרֵי בִינָה, אֲבָל שְׁעַר
41 הַחֲמִשִּׁים לֹא אֶתְיָהִיב לֹא נִינְתּוּ
42 לְמֹשֶׁה, וּבְיוֹם הַסְּתַלְקוּתוֹ הַשִּׁיג שְׁעָרֵי חֲמִשִּׁים, שְׂזָהוּ
43 גִילּוֹי שְׂאִינוּ יָכוֹל לְהַתְּגַלּוֹת פִּי־אִם בְּצֵאת הַנִּשְׁמָה מִהַגּוֹף,

ביאור בדרך אפשר

44 כי מדובר בגילוי נעלה מאד שבעוד הנשמה בגוף היא לא מסוגלת לסבול
45 ולהכיל אותו וְצָרִיף־עֵינֵן אֵיף יְתָאִים זֶה האמור כאן שמשנה רבנו
46 זכה לשער הנר"ן מחמישים שערי בינה רק לאחר צאת נפשו מהגוף עַם
47 הַמְּבוֹאֵר לְעֵיל מ'לְקוּטֵי תוֹרָה' לְהָאֲרִיז"ל שְׁלַפְנֵי הַחַטָּא
48 הִיָּה אֲצִלוֹ אצל משה רבנו שְׁעַר
49 הַנּוּ"ן, שְׂהָרִי הִיָּה אֲזַ נִשְׁמָה
50 בְּגוֹף (ועל שאלה זו לא מופיע מענה
51 במאמר). וְזֶהוּ 'אֵל מְנָה' דְּהִינּוּ
52 שְׂחָסֶר אֲצִלוֹ שְׂלִימוֹת
53 הַעֲבוּדָה דְּמֵאָה שְׁעָרִים,
54 כאמור, הַבִּטּוּי "אל־מנה" משמעו
55 שהמנה, המאה, חסר. וכאשר בני
56 ישראל נמצאים בגלות הם משולים
57 לאשה "אל־מנה" כי בהיותם בגלות
58 חמישים שערי הבינה לא נמצאים
59 אצלם, וְאוֹלָם כֶּשֶׁם שְׁלִפִי הַפִּירוּשִׁים
60 הַקּוּדְמִים, הַחֲסֻרוֹנוֹת הַאֲמוּרִים כָּאֵן
61 מִתְּפָרְשִׁים לְטוֹבָה וּלְמַעֲלִיוֹתָא (ולכן
62 הם חלק בלתי נפרד מבקשת הגאולה
63 שבפסוק "זכור ה' מה היה לנו"), כִּךְ
64 גַּם לַעֲנִיָּן זֶה שְׂאֵמֵן "אלמנה" מִבְּטָא
65 חִסְרוֹן (שֵׁאִין לְכַנַּס יִשְׂרָאֵל אֵת
66 הַמֵּאָה, כְּאִמּוֹר) אֲלֹא שְׂעַם כָּל זֶה
67 אוֹמְרִים הִיָּתָה כְּאֶלְמְנָה⁴²
68 (בְּכ"ף הַדְּמִיוֹן וְלֹא אֶלְמָנָה
69 מִמֶּשׁ), הַיִּינוּ כְּאֶלְמְנָה שְׂהִלֵּף
70 בְּעֵלָה לְמַדִּינַת הַיָּם שְׂכָרְגַע הִיא
71 אֵמֵן דּוּמָה לְאֶלְמָנָה שְׂבַעֲלָה מֵת אֲבָל
72 לְאִמִּיתוֹ שֶׁל דָּבָר אֵינָה אֶלְמָנָה מִמֶּשׁ
73 אֵלֹא רַק דּוּמָה לְאֶלְמָנָה כִּי בַעֲלָה בְּחַיִּים
74 וְעַתִּיד לְחַזֵּר אֶלֶיָּה וְזֶה מִצַּבֵּם
75 שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּגִלוֹת שְׂאֵמֵן לְפִי
76 שְׁעָה הֵם בְּגִלוֹת אֲבָל זֶהוּ מִצַּב זַמְנֵי
77 בְּלִבָּד וְהֵם עַתִּידִים לְחַזֵּר וְלִהְיוֹת.
78 וְזֶהוּ בִּיאור הַכְּתוּב זְכוֹר ה' מָה
79 הִיָּה לָנוּ, הַבִּיטָה וְרָאָה אֵת
80 חֲרַפְתֵּינוּ לְמַעֲלִיוֹתָא – לְפִי פִירוּשׁ
81 זֶה שֶׁהַכּוּוֹנָה חֲרַפְתָּ אֶלְמְנוֹתֶיךָ,
82 וְאֵינִי זֶה שְׂרוּצִים חֶסֶד־וְשְׁלוֹם
83 לֹאֲמַר בְּזֶה חֲסָרוֹן עַל בְּנֵי
84 יִשְׂרָאֵל, "אלמנה" מִבּוֹבֵן שְׂלִילִי
85 חֶסֶד־וְשְׁלוֹם אֲלֹא שְׂעַל־יְדֵי־זֶה רוּצִים לְעוֹרֵר עֵינֵינוּ נַעֲלָה יוֹתֵר,
86 בְּקֶשֶׁר שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עִם הַקּוּדְש־בְּרוּךְ־הוּא, כְּנַסְתִּי־יִשְׂרָאֵל עִם 'בעלה'

(37 דברי הימים־א כט, יא. 38) ראה זהר ח"ג רנה, א. תקו"ז בהקדמה (ב, ב). ועוד. (39) ואתחנן ג, כו. (40) תהלים ח, ו. (41) לקו"ת יב, א ואילך. (42) איכה א, א.

שבת פרשת דברים, וא"ו מנחם-אב, שבת חזון, ה'תשל"ג

ביאור בדרך אפשר

1 וּכְמִבּוֹאֲרֵי⁴³ בְּעֵינֵי תַּחֲרוֹת הַחֲסִידוֹת בְּעֵינֵי הַפִּירוּשׁ הַפְּנִימִי בַּסּוּק אָבִי וְאִמִּי
 2 עֲזֹבוּנִי וְהוֹי' יֵאֶסְפְּנִי⁴⁴, דְּאָבִי וְאִמִּי עֲזֹבוּנִי קָאֵי מְכוּוֹן עַל
 3 חֻקְמָה וּבִינָה, וְעַל-יְדֵי שְׁהֵם עֲזֹבוּנִי, דוּקָא כַּאֲשֶׁר יֵשׁ חִסְרוֹן,
 4 לְכַאוּרָה, שֶׁל אֹרֵחַ הַחֻקְמָה וְאֹרֵחַ הַבִּינָה (שֶׁנִּמְשְׁלוּ לֵאבֹב וְאִם כִּי אֹפֶן הַתְּהוּוֹת
 5 וְהַוֹלָדוֹת הָרַגְשׁ בְּמִידוֹת שֶׁבִּלְבָב
 6 מִהַמוּחִין הוּא עַל יְדֵי הַחֻקְמָה, שֶׁהִיא
 7 נְקֻדַּת הָרַעִיוֹן וְנִמְשְׁלָה לֵאבֹב מִתְּחַבְרַת
 8 עִם הַבִּינָה שֶׁהִיא פְּרִטֵי הָרַעִיוֹן וְנִמְשְׁלָה
 9 לָאֵם, וְהַבִּינָה הִיא ה'מולידה' אֵת
 10 הַמִּידוֹת וְלִכֵּן הִיא נִקְרָאת "אֵם הַבְּנִים")
 11 הִנֵּה וְהוֹי' יֵאֶסְפְּנִי, דְּקָאֵי עַל
 12 עֲצֻמוֹתַי וּמִהוֹתַי יִתְבַּרְךָ,
 13 הַקְּרוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּכַבּוּדוֹ וּבְעַצְמוֹ
 14 (שֶׁלֹּמְעֵלָה מִחֻקְמָה ו'בינה') וּמֵאִיר
 15 וּמִתַּגְלָה גַם בְּמַצַּב שֶׁבּוֹ הַחֻקְמָה וְהַבִּינָה
 16 לֹא מֵאִירוֹת וְזֶה גִילּוֹי ה'עצמות'
 17 לֹקַח 'תּוֹפֵס' גַּם אֵת עֲצָם
 18 הַנְּשָׁמָה שְׁלֹמְעֵלָה וְהַעֲצָם, הַנְּקוּדָה
 19 הַכִּי פְּנִימִית, שֶׁל הַנְּשָׁמָה מְסוּגֵל
 20 'לְקוּט' אֵת ה'עצמות' אִפִּילוֹ
 21 כַּשֶּׁהַנְּשָׁמָה נִמְצָאת לְמַטָּה, בְּעוֹלָם הוּא
 22 וּמְלוּבֶשֶׁת בְּגוֹף גַּשְׁמִי.
 23 וְזֶהוּ הַתְּוֹרָה הַקָּשֶׁר וְהַשְּׂיִיכוּת
 24 (הַפְּנִימִית) בֵּין שְׁנֵי הַפִּירוּשִׁים
 25 הַנִּלְבָּר בְּזִכְרוֹ הוֹי' מָה הִנֵּה
 26 גוֹי, דְּעַל-יְדֵי שְׁחָסֵר הַנְּוִין
 27 שְׁעָרֵי בִינָה שְׁזָהוּ עֲנֵן חֲרַפַּת
 28 אֲלֻמְנוֹתֶיךָ כִּי בְּהַעֲדֵר חֲמִישִׁים
 29 הַשְּׁעָרִים כְּפִי שֶׁהֵם בָּאִים בְּשֵׁנֵי אֹפְנִים
 30 (מִלְמַעְלָה לְמַטָּה וּמִלְמַטָּה לְמַעְלָה)
 31 וּמְסַפְּרֵם מֵאֵה - "אֶל-מִנְהָ", כִּנ"ל,
 32 הִנֵּה זֶה גֹּרָפָא עֲצָמוֹ, עֲצָם תַּחֲוֹשֶׁת
 33 הַחִסְרוֹן, מִבִּיא לְפִירוּשׁ הַבְּעַל-
 34 שִׁם-טוֹב, הַמְּלַמֵּד זְכוּת עַל בְּנֵי
 35 יִשְׂרָאֵל בְּכֶךְ שֶׁהֵם נִמְצָאִים בְּדַרְגָּה
 36 גְּבוּהָה לְמִירוֹת מַעֲמָד הַרוּחִי הַנְּחוּת
 37 (כְּמוֹבָא לְעִיל שֶׁהַבְּעַל-שִׁם-טוֹב אִמֵּר
 38 זֹאת לְגַבֵּי שַׁחֲם שֶׁל הָאֲנָשִׁים הַפְּשׁוּטִים בְּעֵינֵי אֱהָבַת יִשְׂרָאֵל) זְכוּר מָה
 39 שְׁנַעֲשֵׂה עַל-יְדֵי הַמ"ה שְׁבַנְשָׁמָה, הַבִּיטָה וְרָאָה אִיךָ שְׁהֵם
 40 מְחַרְפִּים אֵת נַפְשָׁם (שֶׁהוּא עֲנֵן הַמְּסִירַת-נַפְשׁ) בְּשִׁבִּיל
 41 אֲהָבַת יִשְׂרָאֵל, וְזֶהוּ עֵינֵן זֶה שֶׁל מַעֲלָתָם הַגְּדוּלָה שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גַּם
 42 בְּהוֹתָם בְּמַצַּב נְחוּת הוּא הַבִּיאֹר הַפְּנִימִי מָה שְׁכָתוּב⁴⁵ וְהָאִישׁ מָשָׁה

ביאור בדרך אפשר

עֲנִיו מְאֹד מִכָּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאָדָמָה, ו'כֹּל הָאָדָם"
 פִּירוּשׁוֹ שֶׁמִּשָּׁה רַבְּנוּ הִיא עֵינֵי אֲפִילוֹ (וּבַפְּרָט⁴⁶ לֹא רַק אִפִּילוֹ אֵלָּא
 אֲדַרְבָּה הַעֲנוּוָה שֶׁלּוֹ הֵייתָה בְּמִיּוּחַד) מִהַדּוֹר דְּעַקְבָּתָא דְּמִשְׁיָחָא⁴⁷,
 הַדּוֹרוֹת הָאֲחֵרוֹנִים (הַסּוּף, כֶּשֶׁם שֶׁהַעֲקָב הוּא בְּסוּף הַגּוֹף, וְהוּא הַחֶלֶק הַנְּחוּת
 בִּיּוֹתֵר בְּגוֹף) וְזֹאת מְפָנֵי הַמְּסִירַת-
 נַפְשׁ שְׁלָהֶם כִּנ"ל שֶׁהִיא מַעֲלָה
 נִפְלְאוּהָ, וּבְגִלְלָה מִשָּׁה רַבְּנוּ הִיא עֵינֵי
 בְּמִיּוּחַד לְכַפִּיהֶם אִף שֶׁמְבַחֲנִת הַרְמָה
 הַרוּחִיּוּת הִרֵי הַדּוֹרוֹת הָרַאשׁוֹנִים נְעִלִים
 עַל מַהְדּוֹרוֹת הָאֲחֵרוֹנִים.
 וְזֶהוּ הַבִּיטָה וְרָאָה אֵת
 הַחֲרַפְתָּנוּ, דְּקָאֵי הַשְּׂכוּנָה עַל
 זְמַן הַגְּלוּת, וְלִכֵּן הַסּוּק אֹמֵר
 דוּקָא אֵת הַלְּשׁוֹן הַבִּיטָה וְלֹא
 מִסְתַּפֵּק בְּלִשׁוֹן "רֵאָה" בְּלָבָד, כִּיּוֹן
 שֶׁהַבִּטָּה הִיא מְרַחֵק דְּוָקָא,
 שֶׁהוּא עֲנֵן חֲרַפַּת אֲלֻמְנוֹתֶיךָ
 כִּי בְּחִיצוֹנִיּוּת עַל-כָּל-פְּנִים
 נֵרָאָה שְׁבוּמֵן הַגְּלוּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַחוּקִים
 מֵאֻלּוּקוֹת דְּעַל-יְדֵי זֶה שְׁיוּצָאִים
 מֵעֲנֵן חֲרַפַּת אֲלֻמְנוֹתֶיךָ,
 וְהוֹפְכִים אֵת הַעֲנֵן הַשְּׁלִילִי לְכַאוּרָה
 שֶׁב"אֲלֻמְנוֹה" לְמַעֲלִיּוֹתָ וְגַם יוֹצֵאִים
 מֵעֲנֵן הַמ"ה שְׁבַנְשָׁמָה
 כְּשֶׁהוּא בְּאוֹפֵן שֶׁל 'רְאוּמָה',
 שְׂגָם הוּא שְׁלִילִי לְכַאוּרָה (כִּי זֶהוּ מַצַּב
 נְחוּת שֶׁבּוֹ הָאָדָם בְּטַל אֲבָל בְּרַצוֹנוֹ
 שֶׁהַבִּיטוּל שֶׁלּוֹ יִירָאָה לְכַפִּי חֻק, "רְאוּ-
 מָה", כְּמוֹבָא לְעִיל, וְהַמְּגִיעִים
 לְמְסִירַת-נַפְשׁ בְּשִׁבִּיל אֲהָבַת
 יִשְׂרָאֵל, הֵינּוּ שֶׁלְּמִירוֹת הַמַּצַּב
 הַרוּחִי הַנְּחוּת זּוֹכִים לְמַעֲלָה גְּדוּלָה
 מְאֹד פּוֹעֲלִים שְׁיִהְיָה כֵּן גַּם
 מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה בִּיחָס שֶׁל
 הַקְּרוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִדָּה
 פְּנִיגַד מִדָּה⁴⁸, וּבְזִכּוֹת אֱהָבַת
 יִשְׂרָאֵל בְּמִסִּירוֹת נַפְשׁ זּוֹכִים לְאֱהָבַת ה'
 בְּמִסִּירוֹת לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ שְׁכָתוּב
 בְּגָאוּלָה הָאֲמִתִּית וְהַשְּׁלִימָה - בְּתַכְלִית הַשְּׁלִימוֹת, שֶׁהִיא סוּף
 סוּף הָאֱהָבָה שֶׁל הַקְּרוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל הִיא בְּשִׁלְמוּת וּבֵאֵה לְיָד
 בִּיטוּי בְּגָאוּלָה דוּקָא וּכְמִבּוֹאֲרֵי בְּהַתְּחַלָּת שְׁנֵי סְפָרֵי שֶׁל הַרְבֵּי
 הַמְּגִיד ('אוֹר תּוֹרָה' ו'מְגִיד
 43 וְכְּמִבּוֹאֲרֵי
 44 יֵאֶסְפְּנִי
 45 וְהָאִישׁ מָשָׁה
 46 (וּבַפְּרָט)
 47 דְּמִשְׁיָחָא
 48 מִדָּה
 49 אֲתַכֶּם אָמַר הוֹי'

(43 לקו"ת דרושים לשבת שובה סז, א. 44) תהלים כז, י. (45) בהעלותך יב, ג. (46) ראה סה"מ עטר"ת ע' תס"ד. (47) תו"א שמות נב, א. תרצ"ז ס"ע 298 ואילך. ויש"נ. (48) לשון הגמ' שבת קה, ב. ויש"נ. (49) מלאכי א, ב.

ביאור בדרך אפשר

- 1 של אהבת ה' לבני ישראל שְׁדָהוּ כְּמִשְׁלַח הָאֵב הַמְצַמְצֵם אֶת עֲצָמוֹ
2 בְּשִׁבִיל שִׁיכֹל לְהַאִיר וּלְגַלּוֹת מַעֲצָמוֹ אֶל בְּנוֹ הַקָּטָן, דְּהֵינּוּ שְׂאִינוֹ
3 צָרִיף לְחַכּוֹת עַד שְׁיִגְדֵל הַבֶּן, אֲלֵא בְּאוֹפֶן שֶׁהוּא עֹכֶשׁוּ בַעֲדוֹ
4 הַבֶּן 'קָטָן' הָרִי הוּא מִתְגַּלֶּה
5 אֲלִיו כְּפִי אוֹפְנוֹ כְּפִי שֶׁהֵבֵן הוּא
6 כַּעַת, וּבִנְמִשְׁלַח הַכּוֹנֵה שֶׁאֵמַנֵּם בְּנֵי
7 יִשְׂרָאֵל נִמְצְאִים בְּגִלּוֹת וּמִצְבֵּם הַרוּחָנִי
8 הוּא ב'קִטְנוֹת' וּבְכָל זֹאת מִתּוֹךְ מִצַּב זֶה
9 גּוֹפֵא הֵם זֹכִים לְהַתְּגַלּוֹת אֶהֱבֵת ה'
10 בְּשִׁלְמוֹת, דְּהֵינּוּ שְׂתִהְיֶה
11 הַגְּאוּלָּה הָאֲמִיתִית וְהַשְּׁלִימָה
12 - בְּאוֹפֶן שֶׁל מִיד, פִּינּוֹן שְׂאִין
13 צָרִיף לְחַכּוֹת עַד שְׁיִגְדֵל הַבֶּן, אֲלֵא בְּאוֹפֶן שֶׁהוּא עֹכֶשׁוּ
14 תִּהְיֶה הַגְּאוּלָּה הַשְּׁלִימָה עַל יְדֵי מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ שֶׁעָלָיו כְּתוּב וַיִּקְוֶם אִישׁ
15 מִבֵּית דָּוִד כּוֹ, וַיִּלְחָם מִלְחָמָה ה' וַיִּנְצַח, וַיִּכְנֶה בֵּית
16 הַמֶּלֶךְ בְּמִקְדָּשׁ בְּמִקְדָּמוֹ, וַיִּקְבֹּץ
17 נְדָחֵי יִשְׂרָאֵל⁵⁰, וַיִּקְוֶים הַיַּעֲדוֹר
18 הַנְּבוּאִי וּמִלְאָה הָאֲרֶץ דְּעָה אֶת
19 הָרוֹץ פְּמִים לְיָם מְכֻסִּים⁵¹ כִּשֵּׁם
20 שְׁמֵי הַיָּם מְכֻסִּים אֶת כָּל קִרְקַעִית הַיָּם
21 בְּלִי לְהַשְׁאִיר מִקּוֹם רֵיק וּפְנוּי מִמֵּם, כֵּךְ
22 בִּימֹת הַמְּשִׁיחַ הַתְּגַלּוֹת הָאֱלוּקוֹת תִּהְיֶה
23 בְּמִידָה כּוֹ שֶׁהִרְעָה אֶת ה' תְּמַלֵּא אֶת
24 כָּל הָעוֹלָם כּוֹלוֹ.

(50 ראה רמב"ם הל' מלכים פי"א ה"ד. 51) ישע"י יא, ט. הובא בהמאמר (סה"מ תר"ל ע' רלג. תרל"ד ע' רפב. עטר"ת ע' תקסא).

אגרות קודש

ב"ה, כ"ד תמוז, ה'תשי"ט

ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר פנחס ש"י הכהן פלאי

שלום וברכה!

במענה למכתבו, בטח יודע כי אינני משתתף במשאלים במכ"ע.

הנני משתמש בהזדמנות זו להביע סיפוק הרוחני שהי לי כשבקרני בעתו הרב דולגין ש"י מלוס אנג'לס והוא שם במחנה בראנדייס, וסיפר לי על דבר ההשפעה הטובה שהיתה לך שם ועד כמה נתרשמו מביקורו. לכן תקותי שכי עומד בקישור עם המושפעים, ובפרט אשר כל צעיר הוא משפיע בכוח וברי הוא אשר יהי' בונה בית בישראל, ולכן כל הטבה בענייני כעת נכפלת כמה פעמים ככה בעתיד.

לפלא אשר דוקא בחוברת פא"פ מיום ו' ערב י"ב-י"ג תמוז, ימי הגאולה של כ"ק מו"ח אדמו"ר, אשר פרשת הימים ההם בטח ידועה לך, נעדר בה זכרון הימים האלה. והרי בטח רבים מהקוראים מעוניינים במאורעות כאלו שרישומם ניכר עד היום, ויש מקום לומר ג"כ שאדרבה, אלו אשר לעת עתה עדיין אינם מתעניינים בעניינים כאלו, הרי בשבילם ההודעה עדי"ו חשובה יותר, וכידוע המשל מחולה שאינו מכיר בחליו, שמצבו אנוש עייז יותר.

בכבוד ובברכה לבשורות טובות.

נעם לי לראות את חותנו ש"י בהתועדות ד"י"ג תמוז, ובטח מסר לך פ"ש ממני.